

**DE TUCHTRAAD VOOR ADVOCATEN VAN DE BALIES VAN DE
NEDERLANDSTALIGE ORDES RECHTSGEBIED VAN HET HOF VAN
BEROEP TE BRUSSEL
1^E KAMER
BESLISSING VAN 20 JUNI 2017**

Inzake SBT 150

Mr. X, advocaat aan de balie te ..., ingeschreven op het tableau van de Orde van Advocaten bij de Balie te ..., met kantoor te ...;

Beklaagde :

Vertegenwoordigd door Mr. Y, advocaat, ... en Mr. V, Advocaat, ...

A. Inleidingsprocedure voor de Tuchtraad

Gezien de dagvaarding van 2 september 2016 om te verschijnen op de zitting van 27 september 2016 om 16 uur te 1000 Brussel, Justitiepaleis, Poelaertplein, zaal 0.11, bij toepassing van art. 459 van het Ger. W.

Gezien deze zaak tegensprekelijk op deze datum werd uitgesteld naar de zitting van 6 december 2017 om 14 uur. Deze zaak werd op die datum behandeld en in beraad genomen.

Gezien de beslissing tot heropening der debatten dd. 7 februari 2017 en het uitstel naar de zitting van 7 maart 2017.

Gezien de tegensprekelijke behandeling op 7 maart 2017, waarbij ook de klager Mr. K werd gehoord, evenals de verslaggever Mr. O en de verdediging van Mr. X.

De debatten werden gesloten en de zaak werd in beraad genomen.

B. Verloop van het onderzoek.

1.

Bij aangetekende brief van 19 juli 2016, eveneens verzonden per e-mail en per gewone post (stuk A5 van het dossier met bijlage) meldt de Stafhouder van de Orde van Advocaten bij de Balie te ... aan Mr. X dat zij lastens hem overeenkomstig artikel 458 §1 van het Gerechtelijk Wetboek, op klacht van Mr. K dd. 25 maart 2016 en ambtshalve, een tuchtonderzoek opent naar aanleiding van zijn optreden in de media als raadsman van de heer A.

De te onderzoeken feiten werden gedetailleerd toegelicht in voormelde brief van 19 juli 2016 aan Mr. X.

Samengevat dient te worden onderzocht :

- Of Mr. X blijk heeft gegeven van voldoende onafhankelijkheid ten aanzien van de pers;
- Of zijn handelingen en uitspraken getuigen van respect voor de Stafhouder als tuchtoverheid;
- Of zijn uitlatingen over de Stafhouder getuigen van de redelijkheid, gematigdheid en juridische onderbouwing die van een advocaat mogen verwacht worden;
- Of zijn uitspraken in overeenstemming zijn met art. III.3.1.1 van de Codex Deontologie;
- Op zijn handelen voor het overige in overeenstemming is met de voorschriften vervat in art. III.5.2.3 van de Codex Deontologie, meer bepaald :
 - Het proces niet in de media werd gevoerd;

- De verklaringen met het oog op de wapengelijkheid noodzakelijk waren ten gevolgen van mededelingen van het openbaar ministerie, de persrechter of derden in de media;
- Hij zich op voorhand verzekerd heeft van de toestemming van zijn cliënt om publieke mededelingen te doen;
- Hij steeds de belangen van zijn cliënt en een rechtvaardige zaak voor ogen had;
- Zijn tussenkomst getuigde van zorgvuldigheid, ook met betrekking tot de gerechtvaardigde belangen van derden;
- Het beroepsgeheim gerespecteerd werd;
- Of hij, zo mogelijk vooraf, de Stafhouder geraadpleegd had om diens standpunt in te winnen en diens richtlijnen heeft opgevolgd.

In die brief van 19 juli 2016 werd ook gemeld dat Mr. O, lid van de Raad van de Orde, aangesteld werd als onderzoeker.

In de brief aan de onderzoeker van 19 juli 2016 staan zijn bevoegdheden beschreven en de te onderzoeken feiten.

2.

Bij de brief van 3 augustus 2016 nodigt de onderzoeker Mr. X uit voor verhoor. Als datum voor het verhoor wordt maandag 22 augustus 2016 om 10 uur opgegeven (stuk A8).

De onderzoeker stipt aan dat Mr. X zich bij het verhoor kan laten bijstaan door een advocaat, doch niet kan laten vertegenwoordigen. Kopie van de brief werd overgemaakt aan zijn raadslieden, Mr. Y en Mr. V.

Uit het neergelegde verslag blijkt dat er omstandige contacten zijn

geweest tussen verslaggever, Mr. X, en de raadslieden omtrent de data vastgesteld voor verhoor.

Het verhoor heeft plaatsgehad op 22 augustus 2016 en werd verdergezet, in overleg met Mr. X en zijn raadslieden, op 25 augustus 2016. Een proces-verbaal van het verhoor werd opgemaakt en ondertekend door Mr. X en de onderzoeker (stuk A9). Zoals afgesproken met Mr. X, werd het PV van verhoor ook overgemaakt aan de raadslieden, die zich het recht hadden voorbehouden desgevallend bijkomende opmerkingen en stukken over te maken tegen 27 augustus 2016. Geen opmerking en geen stukken werden overgemaakt.

De verslaggever heeft zijn verslag aan de Stafhouder overgemaakt op 29 augustus 2016.

C. LEIDINGGEVENDE FEITEN VAN HET DOSSIER.

Het onderzoek betreft de feiten die de onderzoeker weergeeft in zijn verslag van 29 augustus 2016 (stuk A10) onder het punt 2 met een overzicht van de artikels en verklaringen in de media die, bij wijze van illustratie, werden meegedeeld aan Mr. X en de onderzoeker en waarbij de mogelijks problematische passages werden onderlijnd :

1. Artikel in ... van 2 juli 2016, met de titel "...";
2. Artikel in ... van 26 april 2016 : met de titel "X : ... – vrije vertaling "...";
3. Artikel in ... van 27 april 2016 : "...» - vrije vertaling : « ...".
4. Artikel in ... van 5 april 20016 : met de titel "X : '...";
5. Artikel in ... van 26 maart 2016 met de titel "X : ...";
6. Artikel in ... van 6 april 2016 : "X : ...!"

7. Artikels in ... van 18 maart 2016: “...” ; van 19 maart 2016 : “...” : van 24 maart 2016 “...”;
8. Persartikels ... van 19 maart 2016 : ...;
9. Artikel in ... van 7 april 2016 : ...;
10. Artikel ... van 26 april 2016 : “...” » vrije vertaling : ...;
11. Artikel ... van 21 maart 2016 : “...”;
12. Artikels ... van 21 maart 2016 : “...” : ... : “Woensdag 23 maart 2016 : “...” ; Transcriptie ... van 21 maart 2016 : interview X.

Het onderzoek betreft tevens de concrete houding van Mr. X tegenover de Stafhouder, naar aanleiding van deze publicaties.

In het PV van verhoor wordt het verweer van Mr. X opgenomen; in het verslag bespreekt de onderzoeker rekening houdende met de bemerkingen die Mr. X de mogelijks problematische uitlatingen en komt hij tot bepaalde bevindingen.

Het verslag en de stukken op basis waarvan de Stafhouder haar beslissingen heeft genomen, worden hier niet *in extenso* geciteerd maar maken uiteraard deel uit van het dossier dat werd overgemaakt aan de Tuchtraad.

De verdere relevante feitelijke beschrijving wordt besproken onder de specifieke betichtingen zelf.

D. De Deontologische Inbreuken.

I. Exceptie van nietigheid van de rechtspleging.

1.1.

In de conclusie van meester X wordt vooreerst ingeroepen dat de

gevoerde rechtspleging nietig is omdat ze partijdig, niet ten laste en ten ontlaste werd gevoerd en de rechten van de verdediging werden geschonden.

De Stafhouder heeft het geheel van de feitelijke elementen van het dossier laten verzamelen en daaruit afgeleid dat een tuchtvervolging noodzakelijk was. Het feit dat de Stafhouder een ander oordeel behartigt dan het oordeel van de betrokken advocaat is op zichzelf nog geen bewijs van partijdigheid.

Het oordeel of er een voldoende respect was voor de rechten van de verdediging in de concrete zaak wordt beïnvloed door de aard van de feiten, voorwerp van het onderzoek. Het onderzoek betreft een aantal verklaringen van Mr. X zelf in de media (zie inventaris bij P.V. van verhoor, stukken B.1. – B.15) en de houding van betrokkene t.o.v. de stafhouder naar aanleiding van deze communicatie. Mr. X werd daarover ondervraagd door de onderzoeker op 24 augustus 2016. In dit licht werden de rechten van de verdediging nageleefd, ook al was de wensbare aanwezigheid van de bijstand verlenende raadsman bij een bepaalde ondervraging blijkbaar niet mogelijk door agendaproblemen. Deze afwezigheid heeft echter niet geleid tot een effectieve bezwaring van de rechten van verdediging.

1.2.

Het respect voor de rechten van verdediging dient trouwens over het geheel van de procedure te worden beoordeeld. Aan meester X werd de gelegenheid gegeven voor de Tuchtraad om uitgebreid zijn standpunt te verdedigen en er werden bij de duiding van de media verklaringen uitgebreide conclusies neergelegd. De Tuchtraad heeft ook de klacht van meester K onder ogen genomen en hem persoonlijk in de gelegenheid gesteld om zijn standpunt toe te lichten. De Tuchtraad heeft derhalve van alle noodzakelijke elementen

tegensprekelijk kennis kunnen nemen om het feitelijk dossier volledig te beoordelen.

II. Exceptie van ontoelaatbaar geformuleerde tenlasteleggingen.

2.1.

In een tweede verweermiddel roept meester X in dat de geformuleerde tenlasteleggingen niet toelaatbaar zouden zijn omdat ze niet naar behoren zijn gemotiveerd, er geen eenvormigheid bestaat tussen de feiten die het voorwerp van het tuchtonderzoek uitmaken met de door de onderzoeker in zijn verslag opgegeven onderzochte feiten en de feiten voor de welke meester X werd gedagvaard. Tevens wordt ingeroepen dat de beslissing van de stafhouder (31 augustus 2016) niet gemotiveerd is.

2.2.

Het dossier zelf, het verslag van de onderzoeker, de inventaris van de stukken met o.m. de weergave van de afgelegde verklaringen en de dagvaarding voor de Tuchtraad maken duidelijk voor welke feiten meester X ter verantwoording wordt geroepen. In het verslag van de onderzoeker worden trouwens de diverse mogelijke inbreuken op het tuchtrecht voor soms dezelfde feiten weergegeven onder de kwalificaties C1 tot en met C9. Uit het feit dat de onderzoeker deze kwalificaties, hernomen in de dagvaarding, formuleert met het gebruikelijke voorbehoud zoals, “mogelijks”, “naar aanvoelen van de verslaggever”, “mogelijk...”, kan niet worden afgeleid dat de behandeling van de feiten waarvoor de Tuchtraad regelmatig werd gevat niet onder deze kwalificaties zouden kunnen geplaatst worden. Het gebruik van de voorwaardelijkheid in het verslag en in de dagvaarding moet eerder aanzien worden als een respect voor een vermoeden van onschuld dan wel als een vrijblijvende beschrijving van mogelijke kwalificaties die arbitrair door de Tuchtraad zouden kunnen

toegepast worden. De verschillende kwalificaties worden gekoppeld aan de precieze feitelijke elementen van het dossier, zodat de Tuchtraad op deze basis kan oordelen, bij toepassing van art. 455 Ger. W. Trouwens de uitgebreide conclusies van de verdediging van Mr. X werd op dezelfde basis genomen.

Uit de verwijzingsbeslissing van de stafhouder blijkt dat ze de motivering van het onderzoeksverslag onderschrijft.

Er is derhalve geen reden om het tweede middel aan te nemen.

III. Exceptie van schending van de rechten van de verdediging.

3.1.

In een derde middel roept meester X in dat de betichtingen als niet toelaatbaar, minstens ongegrond, moeten worden afgewezen omdat de wijze waarop zij feitelijk en juridisch geformuleerd zijn, de rechten van verdediging van de betrokkene zouden miskennen. Onzekerheid zou bestaan over de te beoordelen feiten en de kwalificaties voor de bewezen geachte feiten.

Waar in het dispositief van de dagvaarding de schendingen van de algemene beginselen van kiesheid, waardigheid en rechtschapenheid en de behoorlijke uitoefening van het beroep, zoals bepaald in de artikelen 455 en 456 Gerechtelijk Wetboek als primaire kwalificatie weerhouden worden sluit dit niet uit dat de toepasselijke reglementaire bepalingen niet zouden kunnen ingeroepen worden.

In de aangetekende brief van 19 juli 2016 van de Stafhouder, waar de te onderzoeken feiten gedetailleerd worden toegelicht, wordt onder meer uitdrukkelijk verwezen naar artikel III.3.1.1 van de Codex Deontologie en de voorschriften vervat in artikel III.5.2.3 van de Codex. Alle toepasselijke geachte deontologische bepalingen worden ook

hernomen in het verslag van de verslaggever en in de dagvaarding zelf.

Het geheel van het tuchtdossier laat met zekerheid toe aan de Tuchtraad om te oordelen welke feiten het voorwerp zijn van het tuchtrechtelijke debat daar het verslag van de verslaggever en de dagvaarding in die redelijkheid de mogelijks toepasselijke kwalificaties bevatten waaronder het tegensprekelijk debat werd gevoerd. In het algemeen werd trouwens overkoepelend verwezen naar de artt. 455 en 456 Ger. W., die de primaire rechtsbron formuleren.

Het derde middel dient derhalve afgewezen te worden.

IV.

C.1. Schending van het beroepsgeheim.

4.1.

Onder deze kwalificatie worden volgende feiten ingeroepen.

- De publieke verklaringen over de omstandigheden waaronder meester X werd aangesproken om zijn cliënt te verdedigen, namelijk door zijn broer: artikel in ... van 2 juli 2016 en een artikel in het Franse dagblad ... van 26 april 2016.
- Door te verklaren dat zijn cliënt goed meewerkt op datum van 20 maart 2016 op ... en aan de radio op 21 maart 2016.
- Door de verklaring van meester X dat zijn cliënt niets gezegd heeft over ...: web artikel in ... van 24 maart 2016.
- Verklaringen over ... in de krant ... van 26 april 2016.

4.2.

De betichting houdt voor dat wat een advocaat beroepshalve verneemt o.m. door inzage van het dossier onder het beroepsgeheim valt.

Meester X roept terecht in dat een onderscheid dient gemaakt te worden tussen de schending van het beroepsgeheim en de schending van het geheim van het onderzoek. Een advocaat en zijn cliënt zijn niet altijd en zonder meer gehouden het geheim van het onderzoek te respecteren (de eventuele plicht daartoe van een advocaat verschilt trouwens met deze van de cliënt). Wel is de raadsman gehouden het beroepsgeheim in acht te nemen maar dit betekent niet dat hij geen publieke verklaringen kan afleggen buiten de rechtbank, mits hij daartoe gemachtigd is door zijn cliënt, ze de effectieve uitoefening van de rechten van verdediging beogen en dit onder de waarborg van art. 10 EVRM en art. 6 EVRM en de naleving van de deontologische regelen valt.

Een zaak die tot grote media-aandacht aanleiding geeft kan de advocaat in geweten er toe aanzetten publieke verklaringen af te leggen die kunnen bijdragen om de procespositie van zijn cliënt effectief te verdedigen.

De eerste betichting stelt onder de kwalificatie “schending van het beroepsgeheim” principiële afgrenzingsvragen, zoals uit de rechtspraak en rechtsleer blijkt. De Tuchtraad beantwoordt deze vragen o.m. in het licht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, meer bepaald het arrest Mor van 15 december 2011 en het arrest Morice van 23 april 2015 (Grote Kamer). Het arrest Mor (Frankrijk) betrof de veroordeling van een advocaat wegens “schending van het beroepsgeheim” door het mededelen aan de pers van gegevens die zich in een expertiseverslag bevonden.

Het EHRM heeft deze veroordeling als een schending van art. 10 EVRM gekwalificeerd. Het arrest wijst o.m. dat de verklaringen

werden afgelegd in het kader van een debat van algemeen belang en dat de pers reeds over het besproken verslag, minstens gedeeltelijk, beschikte (zie arrest Mor, §51 tot 53 en §60 tot 64).

Uit deze rechtspraak leidt de Tuchtraad af dat bij een zeer ingrijpende en gemediatiseerde zaak die aanleiding geeft tot een algemene en internationale mediabelangstelling, tot een grote bezorgdheid en dus belangstelling bij de publieke opinie, de tussenkomst van de advocaat dient geplaatst te worden in het kader van dit debat van algemeen belang. Het is ongetwijfeld dat de zaak waar meester X bij betrokken was, als verdediger, een uitzonderlijke media-aandacht genoot, ook op internationaal vlak, zodat een verdediging met publieke verklaringen een voor de hand liggende verdedigings- mogelijkheid was.

De vrije meningsuiting van een advocaat, ook buiten de rechtbank, moet ook gelezen worden in het licht van zijn onafhankelijke opdracht, conform art. 6 EVRM, om de belangen van de rechtzoekende die hij verdedigt te behartigen. Maatregelen die een effectieve verdediging bezwaren, staan daar op gespannen voet mee. Daarbij moet hij wel bewust zijn van zijn bijzondere rol om op te treden als een “acteur de Justice” (arrest Morice, § 148 “justitiële actor”) die tot bijzondere verantwoordelijkheden leidt zoals o.m. uitgewerkt in de deontologie.

Naast de algemene publieke belangstelling over deze zaak dienen ook de zeer bijzondere omstandigheden van het optreden van het Openbaar Ministerie, namelijk de betrokken Procureur bevoegd in zaken van ..., mede verrekend te worden om het geheel van het debat te situeren.

4.3.

De verklaringen van meester X op 20 maart 2016, o.m. hernomen

op 21 maart 2016, waarbij hij verklaart dat zijn cliënt "goed meewerkt", daargelaten een verdere zorgvuldigheidstoets (zie daarover de motivering onder de betichtingen C.6., C.7. en C.8.), kunnen op zichzelf niet als een schending van het beroepsgeheim worden aanzien. Uit deze verklaringen van Mr. X kan niet afgeleid worden dat de cliënt meewerkte als "spijtoptant". Ook de herhaalde persverklaringen van de Procureur laten deze conclusie evenmin toe. Die verklaringen van de verdediging kunnen tot doel hebben het beeld van de cliënt te verzachten of juist te situeren. In een dergelijke mediastrijd is de beeldvorming een belangrijk element. Daarenboven heeft de betrokken Procureur op de avond van 20 maart 2016 in een persconferentie in ... voorlezing gegeven van de processen verbaal van ondervraging van de cliënt van meester X. De Federale Procureur en de betrokken Procureur hebben daarop volgend ook een gezamenlijke persconferentie gegeven in ...

Ook de Procureur heeft inhoudelijke verklaringen afgelegd over de houding van de cliënt van Meester X die als een vorm van medewerking van de aangehoudene konden worden gelezen aan het onderzoek, gezien die inhoudelijk antwoordt op de gestelde vragen.

In de globale concrete en publieke context van deze strafzaak kunnen deze verklaringen niet als een schending van het beroepsgeheim worden weerhouden. Een advocaat kan oordelen dat, conform de gemodaliseerde vrije meningsuiting, de verdediging van de belangen van zijn cliënt dergelijk optreden noodzaakt. De openbare opinie kan het recht hebben om van deze informatie kennis te nemen.

4.4.

Wat verder de diverse verklaringen van Mr. X betreft die werden

afgelegd ... onder meer over de omstandigheden van zijn raadpleging door zijn cliënt, moeten deze mede in dit licht worden gelezen.

Een advocaat kan oordelen in eer en geweten dat de verdediging van zijn cliënt, in die context van algemene begrijpelijke belangstelling van de publieke opinie met het oog op de bescherming van de publieke veiligheid, deze preciseringen vergen.

4.5.

In het licht van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is de Tuchtraad van oordeel dat, in evenredigheid afwegend de verschillende op het spel staande rechten en belangen, meester X, bij het gebruik van de in art. 10 EVRM gewaarborgde expressievrijheid van de advocaat, in het licht van art. 6 EVRM het beroepsgeheim heeft nageleefd. Deze verklaringen hebben de goede werking van Justitie niet gehinderd. Ze beoogden verder de verdediging van de belangen van zijn cliënt. De bescherming van de rechten van de verdediging in uiterst moeilijke strafzaken en waarvan de inzet trouwens het domein van het strafrecht overstijgt, vergen dat ruimte wordt gelaten voor een effectieve uitoefening van de rechten van verdediging waarbij de advocaat vrij is de strategie en de gekozen verdedigingsmiddelen onafhankelijk te kiezen. Wel dienen daarbij, zoals het EHRM het in haar rechtspraak heeft onderlijnd, de deontologische regelen, in de mate ze verzoenbaar zijn met het EVRM, te worden in acht genomen.

V.

C.2. Betichting : de plicht tot loyaliteit, confidentialiteit en respect ten

aanzien van de Stafhouder.

5.1.

Deze betichting wordt geplaatst onder artikel III.3.1.1. van de Deontologische Codex (nu art. 143) namelijk dat de briefwisseling en de gesprekken tussen de advocaat en zijn Stafhouder vertrouwelijk zijn. Daarenboven is de advocaat zijn Stafhouder respect en samenwerking verschuldigd.

Deze betichting verwijst naar de verklaringen van meester X (verschijning van A voor de Raadkamer) in het websartikel van 5 april 2016 in ... Tevens wordt een artikel in ... van 6 april 2016, met dezelfde draagwijdte ingeroepen. In deze persartikels hekelt meester X, publiek, de door de Stafhouder aangenomen houding tegenover hem namelijk dat hem een communicatieverbod werd betekend en dat hij de Stafhouder derhalve uitnodigt dan maar zelf de communicatie in dit dossier (rechtstreeks of onrechtstreeks) te verzorgen.

Uit het dossier kan niet afgeleid worden dat de Stafhouder aan meester X formeel een communicatieverbod heeft opgelegd. De Stafhouder roept Mr. X op om in zijn contacten met de media de deontologische regels te respecteren en de belangen van zijn cliënt te laten primeren op deze van de media en hemzelf. Een dergelijk communicatieverbod zou trouwens, zoals de verdediging het opmerkt, op zeer gespannen voet staan met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, onder meer met artikel 10 E.V.R.M. De Tuchtraad zou dan mogelijks de toepassing van de bepalingen van de Deontologische Codex, die daarmee strijdig zijn, dienen af te wijzen.

Echter is de Stafhouder wel gerechtigd in de concrete context van de zaak, gegeven de algemene publieke belangstelling en de algemene beroering naar aanleiding van terroristische aanslagen, er bij een

advocaat met overtuiging en nadruk op aan te dringen voorzichtig te zijn en de deontologische regels, die de onafhankelijkheid van de advocaat verzekeren, onder ogen te nemen bij publieke verklaringen. Daaruit kan niet worden afgeleid dat meester X geen enkele verklaring over zijn cliënt en over de zaak waarin hij optrad, mocht afleggen. Trouwens de raadslieden van meester X erkennen dat bij het zgn. communicatieverbod het zou gaan om een misverstand naar aanleiding van de mondelinge gesprekken van 24 maart 2016 met de Stafhouder, en dit vlak na ...

De betichting roept bijkomend in dat meester X zijn verklaringen met betrekking tot het spreekverbod niet heeft rechtgezet maar integendeel een onjuist standpunt heeft gehandhaafd in het interview van 26 april 2016 in de Franse krant "...".

5.2.

De Tuchtraad is van oordeel dat in die diverse interviews, herhaaldelijk, een zeer agressieve toonzetting tegenover de Stafhouder werd gehanteerd die niet overtuigend is geïnspireerd door dwingende omstandigheden om de rechten van de verdediging uit te oefenen. Kennelijk kan de Stafhouder zelf geen verklaringen afleggen in een dossier waar hij de verdediging niet waarneemt. Een verzoek daartoe is derhalve niet pertinent. Meester X heeft verder in de diverse persverklaringen naar aanleiding van de feiten maar ook in de daaropvolgende maanden meermaals inhoudelijk over de zaak zelf, waarin hij optrad, gecommuniceerd.

Het EHRM geeft in haar rechtspraak de werkingsruimte aan een advocaat voor publieke verklaringen, juist onder de toe te passen autonome waarborg van de naleving van de deontologie.

Het feit C.2. dient derhalve onder de aangevoerde kwalificatie als bewezen te worden aanzien. Dergelijke houding is ook strijdig met de vereiste kiesheid en waardigheid in de uitoefening van het beroep die

hun weerslag hebben op de verhouding met de Stafhouder.

VI.

C.3. Betichting : De regel dat de advocaat inzake de omgang met de media zo mogelijk de Stafhouder raadpleegt, zijn standpunt inwint en zo nodig zijn richtlijnen volgt, m.a.w. III.5.2.3.5 van de Codex Deontologie (artikel 158, 3.5° van de hernummerde Codex).

6.1.

Onder deze betichting wordt meester X verweten dat hij, na de brieven van de Stafhouder van 6 april 2016 en van 17 mei 2016, verder persverklaringen heeft afgelegd zonder voorafgaandelijk zijn Stafhouder hierom te raadplegen en dit ondanks het gesprek met de stafhouder op 24 maart 2016. Hier wordt opnieuw verwezen naar het “interview” in de Franse krant ... van 26 april 2016, het bevestigend interview in ... van 27 april 2016, en ... van 2 juli 2016.

Artikel III.5.2.3.5 van de Codex Deontologie stelt dat de advocaat als raadsman zo mogelijk vooraf de Stafhouder raadpleegt, zijn of haar standpunt inwint en zijn of haar richtlijnen opvolgt. Uit de aard der dingen, nl. de raadgeving, zijn dergelijke contacten vertrouwelijk.

Een voorafgaande censuurmogelijkheid voor de Stafhouder, die uit artikel III.5.2.3.5 van de Codex Deontologie voor advocaten zou volgen, waar deze bepaling oplegt dat de advocaat die zijn Stafhouder raadpleegt de richtlijnen van de Stafhouder opvolgt en daarvoor tuchtrechtelijk zou kunnen worden gesanctioneerd, zijn niet verzoenbaar met de rechtspraak van het Europees Hof Mensenrechten zoals deze o.m. in het arrest Morice tot uiting komt (zie Edward Janssens, “Het EVRM en de aspecten van het beroepsgeheim van de advocaat en de communicatie van de advocaat in de media”, p. 102).

Het idee dat een advocaat zich verder van alle commentaar onthoudt, behalve indien, als gevolg van mededelingen van het Openbaar Ministerie, de persrechter of derden in de media, de wapengelijkheid een reactie noodzakelijk maakt, kan niet in die zin geïnterpreteerd worden dat de communicatie van de verdediging enkel subsidiar mogelijk is als reactie op een commentaar van anderen. De publieke meningsvorming waartoe ook een verdedigend advocaat bijdraagt om een effectieve waarborg voor de rechten van verdediging te verzekeren, wordt in onafhankelijkheid door een advocaat zelf beoordeeld en verzorgd. Hij neemt daar zelf de verantwoordelijkheid voor op en is het best geplaatst om de feitelijke wapengelijkheid in een proces te verzekeren. Deze feitelijke wapengelijkheid kan trouwens niet al te formalistisch worden geïnterpreteerd, gezien het actuele mediaverloop over belangrijke strafzaken.

De eis gezien “zo mogelijk” de Stafhouder te raadplegen vooraleer zijn standpunt in te nemen en zijn richtlijnen te volgen kan evenmin restrictief en letterlijk worden geïnterpreteerd maar moet gelezen worden in het licht van art. 10 en art. 6 EVRM.

6.2.

Trouwens onderstreept de Tuchtraad dat in zaken van terrorisme, gegeven de permanente en terechte belangstelling van de openbare opinie, de voortdurende communicatie door het parket en de politie (rechtstreekse of onrechtstreekse) het de verdediging noodzaakt in dit publieke debat tussen te komen wanneer zij daarvan overtuigd is. Het komt de Tuchtraad niet toe zich, zonder meer, in de plaats te stellen van de betrokken advocaat wanneer de advocaat oordeelt dat deze omringende omstandigheden aanwezig zijn en zijn verdedigingsstrategie dit optreden vergde.

Wel kan het aangewezen zijn dat in dergelijke delicate zaken de

betrokken advocaat de Stafhouder zo mogelijk raadpleegt daar deze op de eerste plaats geroepen is de betrokken advocaat preventief met raad en daad bij te staan, gezien de bijzondere uitdaging van de effectiviteit van de verdediging in dergelijke zaken.

In de mate artikel III.5.2.3.5 Codex (art. 158 van de hernummerde Codex Deontologie voor advocaten) zou worden geïnterpreteerd als een middel om op advocaten druk uit te oefenen, kan het nooit gelezen worden op een wijze die tot een onevenredige beperking van de effectieve uitoefening van de rechten van verdediging zou leiden.

In ieder geval kan de commentaar door de verdediging, in het belang van de cliënt, bezwaarlijk preventief formeel afhankelijk worden gemaakt van enige consultatieplicht bij de Stafhouder als deontologische verplichting. De tussenkomst van de Stafhouder moet gelezen worden als een bijdrage tot de invulling van een door de advocaat na te leven deontologische zorgvuldigheidsplicht en kiesheid als “acteur de justice”(“justitieel acteur”). De naleving van deze zorgvuldigheidsplicht t.a.v. de hier beschreven feiten wordt verder beoordeeld onder de betichting C.7. en C.8.

6.3.

De betichting C.3. is derhalve onder de kwalificatie van art. III.5.2.3.5 en art. 158, 3.5. Codex, niet bewezen

VII.

C.4. De plicht van de advocaat om in zijn omgang met de media niet over te komen als partij of getuige (art. III.5.2.1.4, nu art. 156, 14. hernummerde Codex).

7.1.

Onder deze betichting wordt ingeroepen dat Meester X in zijn interview in “...” van 26 april 2016 en in zijn interview in “...” van 27 april 2016 overkomt als een "karakter getuige" van zijn cliënt. Uit het “interview” (dat niet als zodanig werd bedoeld) van de Franse krant “...” volgt dat Meester X “...” De verklaring dat “...”, hij getuigt van “...”, zijn ongetwijfeld schokkende bewoordingen.

In een effectief interview, de daaropvolgende dag van 27 april 2016, bevestigt Meester X echter dat hij die verklaringen heeft afgelegd met akkoord van zijn cliënt en deze ook met opzet in die zin heeft afgelegd.

7.2.

Uit deze verklaringen kan niet afgeleid worden dat Meester X overkomt als partij of getuige. Een advocaat verdedigt altijd een particulier belang en vereenzelvt zich in die mate met het standpunt van zijn cliënt dat hij deskundig moet verwoorden en met respect voor zijn onafhankelijkheid. Ook wanneer de concrete verklaringen van Meester X terecht aanleiding kunnen geven tot een appreciatievraag, nl. of hij daarbij zijn woorden voldoende zorgvuldig heeft gekozen, als een justitieel acteur, en hij voldoende respectvol met zijn cliënt is omgegaan (zie verder C.7. en C.8.), kunnen ze daardoor nog niet aanzien worden als een partijverklaring.

7.3.

Wat zijn verklaring betreft in het artikel van ... van 2 juli 2016 met een beschrijving van de materiële omstandigheden van de voorlopige hechtenis van zijn cliënt, werd onder C.1. reeds aangeduid dat het niet gaat om een schending van het beroepsgeheim en werd onder C.1. tevens gemotiveerd waarom deze verklaring kan kaderen in de uitoefening van de rechten van de verdediging. De bijzondere omstandigheden van de hechtenis kunnen aangeklaagd worden.

De tenlastelegging C.4. is onder deze kwalificatie niet bewezen.

VIII.

C.5. De wapengelijkheid die een reactie op het Openbaar Ministerie noodzaakt (art. III. 5.2.3.1 – art. 158, 3.1 van de hernummerde Codex).

8.1.

Hierboven werd reeds aangeduid (zie C.3.) dat de reactie van een advocaat in een rechtsprocedure die tot de grootste media aandacht aanleiding geeft, ook in het licht van de rechtspraak van het Europese Hof Mensenrechten, niet subsidiair is en niet afhankelijk kan worden gemaakt van verklaringen van het Openbaar Ministerie, de persrechter of derden in de media en dan nog in de mate ze binnen de invulling van de wapengelijkheid valt. De betichting verwijst naar het artikel in ... van 2 juli 2016, terwijl Mr. X zelf zou erkennen dat er geen noodzaak bestond, in het kader van de wapengelijkheid, dergelijke verklaringen af te leggen. Onder de betichting C.1. werden de omstandigheden reeds beschreven die de communicatie van de verdediging in deze zaak zouden kunnen verantwoorden.

De betichting kan dus niet weerhouden worden.

8.2.

Zoals Meester X zelf toegeeft was een “interview” in de Franse krant ... op 26 april 2016 minstens “ongelukkig”, ook naar zijn eigen aanvoelen. De concrete omstandigheden van het interview zijn dubbelzinnig. Hij voert vooreerst aan dat het om een vertrouwelijk gesprek ging maar dat hij door de betrokken journalist in de val was gelokt, wat de teneur van het interview verklaart.

Anderzijds wordt achteraf ingeroepen dat die verklaringen noodzakelijk waren voor de verdediging. In ieder geval heeft hij deze verklaringen

wel bevestigd in een interview met “...” op 27 april 2016.

Een advocaat kan van oordeel zijn dat voor de duiding van de zaak waarin hij optreedt een vertrouwelijk gesprek met een journalist aangewezen is. Het idee dat de betrokken journalist echter die vertrouwelijkheid altijd zal respecteren is bijzonder twijfelachtig. Een bijzondere voorzichtigheid is ook in vertrouwelijke gesprekken, om een zaak te duiden, uiterst noodzakelijk. Uiteindelijk is dergelijk gesprek maar aanvaardbaar in de mate het de uitoefening van de rechten van de verdediging effectief ten goede komt en daarbij een aangepaste voorzichtigheidsplicht wordt nageleefd.

In de mate uit artikel III.5.2.3.1. Codex wordt afgeleid dat wanneer een advocaat verklaringen aflegt in de media hij de nodige beroepsvoorzichtigheid dient in acht te nemen omdat hij het proces uiteindelijk niet in de media voert, waarbij de vraag of dit als een reactie op verklaringen van derden is te aanzien irrelevant is, kan aangenomen worden dat het ongewilde “interview” in ... van 26 april 2016, echter formeel hernomen in een interview op 27 april 2016, van onvoorzichtigheid blijkt heeft gegeven alsook in de organisatie en de concrete omstandigheden van het interview. Deze appreciatie houdt er ook rekening mee dat over deze zaak in alle richtingen een permanente commentaar werd gegeven. Maar dit verwijt wordt beoordeeld onder C.7. en C.8.

8.3.

In zijn verklaringen van 19 maart 2017 in ... verklaarde Meester X dat zijn cliënt goed medewerkt. In verklaringen van 20 en 21 maart 2016 meent hij dat deze verklaringen van “goudwaarde” waren en “onschatbare” waarde zijn voor het onderzoek (...). Meester X verklaart dat deze verklaringen passen in een verdedigingsstrategie om zijn cliënt te laten medewerken. Het feit dat hij ..., samen met de medewerking aan het onderzoek, waren de argumenten om hem te

behoeden voor een levenslange opsluiting. De verklaring van 21 maart 2016 komt in ieder geval na de persconferentie, trouwens uitgezonden op de ... TV, van de ... Procureur.

Gezien de delicate situatie moet een advocaat wel oog hebben voor de mogelijke reactie van de betrokken derden bij het afleggen van verklaringen over de medewerking aan het onderzoek en daarbij zijn cliënt als van “goudwaarde” beschrijft voor vele partijen.

Ook de hernemende verklaring in ... van 27 april 2017, waarbij zijn cliënt onder schokformuleringen wordt beschreven (“...”, “...”), plaatst Meester X onder de verdedigingsstrategie dat zijn cliënt intellectueel niet als een leider kon aanzien worden.

Ook deze verklaringen worden onder C.7. en C.8. beoordeeld.

Bij de autonome invulling van de rechten van verdediging kan een advocaat, in deze exceptionele omstandigheden, tot de conclusie komen dat deze publieke verklaringen zelf zo niet noodzakelijk, dan toch wel zeer nuttig kunnen zijn voor het verweer. De gebruikte bewoordingen kunnen echter in hun formulering en hun perceptie ook tot nadeel van de cliënt en van de rechten van derden strekken, element dat een advocaat dient in acht te nemen bij de invulling van de zorgvuldigheidsplicht (zie verder C.7. en C.8.).

IX.

C.6. De plicht om voorafgaandelijk toestemming te krijgen van de cliënt en vooraf kennis te nemen van bepaalde teksten die worden gepubliceerd (art. III. 5.2.3.2, nu art. 158, 3.2 van de hernummerde Codex).

9.1.

Omtrent deze betichting erkent Meester X dat hij aan de journalist van de ... krant, die een “interview” publiceerde op 26 april 2016, in feite geen interview had gegeven (zie hierboven C.5.). Hij lunchte met de betrokken journalist en hij beweerde dat de reden voor het gesprek het maken van een profiel was van de loopbaan van de verdedigende advocaat. Buiten zijn kennis heeft de betrokken journalist, die hem ook na het interview op een lunch had uitgenodigd, de dictafoon op zijn iPhone aangezet en volgens Meester X werd hij derhalve in de val gelokt. Meester X stelt dat hij onder druk bij de uitoefening van de rechten van de verdediging nood had om dit alles ten aanzien van een luisterend oor te ventileren. In ieder geval heeft hij de inhoud van het “interview” hernomen op 27 april 2016 in een andere krant.

9.2.

Het kan niet betwist worden dat Meester X zelf heeft toegegeven dat hij een gesprek had met de betrokken journalist dat niet als een interview werd bedoeld en derhalve geen instemming daartoe had van zijn cliënt en de te publiceren tekst niet heeft nagelezen. Mr. X zocht immers een “luisterend oor”. Hij heeft dit gesprek bevestigd als interview op 27 april 2016.

De betichting C.6. is bewezen.

X.

C.7. De plicht tot zorgvuldigheid bij elke tussenkomst in de media (art. III. 5.2.3.4 – art. 158, 3.4 van de hernummerde Codex).

10.

Volgens het dossier en de eigen verklaringen van meester X is hij onzorgvuldig geweest bij een gesprek met een journalist van de ... krant die een “onbedoeld” interview van hem weergaf op 26 april 2016.

Hij heeft dit onbedoeld interview hernomen op 27 april 2016. Voor de motivering van de weerhouden onzorgvuldigheid verwijst de Tuchtraad naar wat onder C.4., C.5 en C.6 wordt uiteengezet.

Deze betichting is bewezen.

XI.

C.8. De plicht tot toelichting op serene wijze met waardigheid en kiesheid (art. III. 5.2.1.6 en art. 156, 1.6 van de hernummerde Codex). Deze bepaling verwijst naar art. I.1.1. (art. 1 van de hernummerde Codex) en naar art. 455 Ger.W.

11.1.

Meester X wordt vervolgd omdat hij verklaart op de website van ... op 21 maart 2016 onder vragende vorm "...?" Deze bewoordingen moeten gesitueerd worden als een reactie, ongetwijfeld heftig, als gevolg van het optreden van de Procureur in een directe TV persconferentie met voorlezing van stukken uit het dossier. Deze polemische reactie kan passen in de uitoefening van de rechten van de verdediging en de verontwaardiging over het optreden van de Procureur.

11.2.

Wat de bewoordingen betreft weergegeven in het reeds besproken (zie hierboven C.5. en C.6.) zogenaamde interview van 26 april 2016 in de ... krant "...", en ook al kan het vertrouwelijk gesprek in voorkomend geval de verdediging van de cliënt op het oog hebben gehad, beantwoordden ze niet aan de beginselen van waardigheid en kiesheid die ook het respect voor de cliënt zelf moeten verzekeren. Dit respect moet ook in de publieke communicatie tot uiting worden gebracht.

Deze betichting is bewezen.

XII.

C.9. Onafhankelijkheid (art. 1.2.1.1 van de Codex art. 2 van de hernummerde Codex).

12.

Aan meester X wordt er gebrek aan onafhankelijkheid tegenover de publieke opinie en de media verweten die zou blijken uit zijn diverse verklaringen en herhaalde publieke verklaringen. Aldus in zijn interview in ... van 5 april 2016 waar hij de Stafhouder rechtstreeks aanvalt en zijn verklaringen in het artikel in ... van 2 juli 2016 waarin hij zijn eerste verklaring op 21 maart 2016 ("medewerking" van cliënt aan onderzoek) toelicht die heeft afgelegd binnen een drukkend "mediacircus". Gezien de concrete omstandigheden van het dossier en de invulling van de rechten van de verdediging in die omstandigheden is het feit onder de kwalificatie C.9. niet bewezen. De ingeroepen afgelegde verklaringen getuigen niet van enige afhankelijkheid ten aanzien van de media die massale belangstelling hadden voor de cliënt van Meester X, om zeer begrijpelijke redenen. Wat de zorgvuldigheid en de kiesheid ervan betreft werden ze hierboven beoordeeld onder C.7. en C.8.

De betichting C.9. is derhalve niet bewezen.

Conclusie.

De Tuchtraad beoordeelt de ingeroepen feiten onder art. 455 Ger.W. en de deontologische regels in de mate ze van deze bepaling de uitdrukking zijn, onverminderd de toepassing van art. 6 en art. 10

EVRM.

Meester X wordt vrijgesproken voor de betichtingen :
C.1., C.3., C.4., C.5., C.9.

Meester X heeft een specifieke inbreuk gepleegd op de plicht tot loyaliteit, confidentialiteit en respect ten aanzien van de Stafhouder en op de na te leven kiesheid en waardigheid bij de uitoefening van het beroep (C.2.).

Wat de betichting C.5. betreft worden de feiten onder deze inbreuk beoordeeld onder de na te leven zorgvuldigheid en kiesheid in de communicatie en dus zijn ze terug te vinden onder C.7. en C.8.
De betichting C.6. is bewezen.

De betichting C.7. is bewezen voor het interview van 26 april 2016 en de omstandigheden ervan.

De betichting C.8. is bewezen voor het interview van 26 april 2016 voor de persverklaringen 20 en 21 maart 2016, (zie de precisering onder C.5.).

XIII. De straftoemeting.

13.1.

De Tuchtraad houdt bij het beoordelen van de op te leggen sanctie rekening met de bijzondere concrete omstandigheden van de zaak, de algemene mediasfeer en de grote belangstelling voor ... dat de concrete verdediging onder druk zet maar tevens tot een bijzondere verantwoordelijkheid aanleiding geeft. De snelheid van de opeenvolgende gebeurtenissen en de diverse verklaringen van derden laten een advocaat niet altijd toe om een juiste inschatting te maken van de weerslag van zijn publieke commentaar, nu hij enkel over een

gedeeltelijke informatie beschikt. Een aangepaste zorgvuldigheid dient echter in acht genomen te worden in publieke verklaringen, zeker wanneer zij worden gedaan in persinterviews die niet onder tijdsdruk tot stand komen, alsook bij het geven van commentaar over vertrouwelijke aanbevelingen van de Stafhouder, gezien meerdere maatschappelijke belangen aan de orde zijn, naast het belang van de cliënt.

Naast deze specifieke omstandigheden houdt de Tuchtraad ook rekening met het blanco-strafregister en de persoonlijkheid van Meester X als strafpleiter.

13.2.

Subsidiair heeft Mr. X het voordeel van de opschorting van de uitspraak gevraagd. De Tuchtraad gaat daar op in en verleent hem het voordeel van de opschorting voor een termijn van drie jaar, binnen deze periode geen tuchtstraf wordt opgelegd.

Om deze redenen

De Tuchtraad voor Advocaten van de balies van het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel.

1. Gelet op de artikelen 455 e.v. van het Ger. W. verklaart de tuchtvervolgning toelaatbaar.
2. Spreekt Mr. X vrij voor de tenlasteleggingen onder de kwalificaties van de betichtingen C.1., C.3., C.4., C.5., en C.9.
Veroordeelt Mr. X voor een inbreuk op art. 455 Ger. W. en de ingeroepen deontologische regels zoals hierboven geïnterpreteerd, in het licht van art. 10 EVRM en art. 6 EVRM, voor de tenlasteleggingen C.2., C.6., C.7. en C.8., zoals hierboven

gepreciseerd.

Verleent hem het voordeel van de opschorting van de uitspraak voor een termijn van drie jaar met als voorwaarde de afwezigheid van enige tuchtsanctie.

3. Veroordeelt Mr. X tot de kosten.

Kosten :

- Opening dossier : 50 euro.
- Aangetekende brieven (2 x 15) = 30 euro
- Kopies (40 x 0,25) = 10 euro

Aldus gewezen en uitgesproken te Brussel op 20 juni 2017.

Hebben deelgenomen aan de behandeling :

Stafhouder Hugo VANDENBERGHE, voorzitter, advocaat te Brussel,

En de assessoren

Stafhouder Carl BEVERNAGE, advocaat te Brussel

Stafhouder Francine DANS, advocaat te Leuven

Mr. Didier DE VliegHER, advocaat te Brussel

Mr. Dirk DE GREEF, advocaat te Brussel

Waren aanwezig bij de behandeling van de uitspraak :

Stafhouder Hugo VANDENBERGHE, voornoemd

Mr. Ludwig EVENS, secretaris, advocaat bij de balie te Leuven